

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/16/2022
Identifikačné číslo spisu: 7513217589
Dátum vydania rozhodnutia: 25.01.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Igor Belko
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:7513217589.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v dedičskej veci po poručiteľovi L. J., narodenom XX. J. XXXX, zomrelom X. G. XXXX, naposledy bytom v Ď. č. XX, vedenej pôvodne na Okresnom súde Košice - okolie pod sp. zn. 12D/729/2013 (aktuálne vedenej na Mestskom súde Košice), o dovolaní Slovenskej republiky, za ktorú koná Okresný úrad Košice, Košice, Komenského 52, IČO: 00 151 866 proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach z 29. júla 2021 sp. zn. 3CoD/2/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice-okolie ako súd prvej inštancie uznesením z 21. decembra 2018 č. k. 12D/729/2013-77 rozhodol o určení všeobecnej ceny majetku patriaceho do dedičstva v sume 34 469,68 eura, pri hodnote dlhov 11 021,93 eura a čistej hodnote dedičstva v sume 23 447,75 eura a potvrdil, že dedičstvo, ktoré tvoria nehnuteľnosti v kat. úz. Ď., vedené na LV č. XXX, v registri C ako parcely č. XXX a XXX, vedené na meno poručiteľa pod B5 v podiele 5/16 a pod B6 v podiele 1/16, spolu v hodnote 34 284 eur a pohľadávka poručiteľa voči Daňovému úradu Košice vo výške 185,68 eura, pri špecifikovaní prihlásených pohľadávok veriteľov, podľa ustanovenia § 462 Občianskeho zákonníka a § 175q ods. 1 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku pripadá štátu - Slovenskej republike, zastúpenej Okresným úradom Košice, Komenského 52, Košice ako odúmrt'.

2. Súd prvej inštancie poukázal na to, že poručiteľ závet nezanechal a zákonní dedičia dedičstvo odmietli, kvôli čomu po zistení špecifikovaných aktív a pasív potvrdil, že majetok v čistej hodnote 23 447,75 eura pripadá Slovenskej republike ako odúmrt', a to podľa § 175q ods. 1 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku.

3. Krajský súd v Košiciach uznesením z 29. júla 2021 sp. zn. 3CoD/2/2021 potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie a v odôvodnení uviedol, že stanovenú hodnotu aktív odvolateľ (Okresný úrad Košice) nespochybnil tak, aby preukázal ich odlišnú reálnu všeobecnú hodnotu, nepredložil dôkazy (stanovisko

realitnej kancelárie, či znalecký posudok), svedčiace o nesprávne určenej všeobecnej cene nehnuteľného majetku, ktorú notár stanovil spôsobom neodporujúcim zákonu. Čistú hodnotu dedičstva notár - súdny komisár stanovil po zohľadnení pasív, berúc do úvahy pohľadávky veriteľov prihlásených v dedičskom konaní.

4. Odvolateľ podľa odvolacieho súdu nepreukázal, aby výška pasív presahovala cenu zisteného majetku a aby dedičstvo bolo predĺžené a aby tak boli naplnené podmienky pre likvidáciu dedičstva v zmysle § 175t Občianskeho súdneho poriadku. V priebehu dedičského konania do vydania napadnutého uznesenia ani neboli preukázané dôvody na likvidáciu dedičstva podľa § 471 či § 472 Občianskeho zákonníka.

5. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie Slovenská republika, za ktorú koná Okresný úrad Košice, a žiadala, aby najvyšší súd napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku. Namietala, že napadnuté rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Poukázala na to, že štát oproti dedičovi nemôže dedičstvo odmietnuť, môže však navrhnúť likvidáciu dedičstva aj v prípade, že dedičstvo nie je predĺžené. Namietala, že notár ako súdny komisár nerešpektoval návrh zástupcu štátu, aby boli predvolaní veritelia za účelom uzatvorenia dohody medzi štátom a veriteľmi s tým, že ak veritelia takúto dohodu neuzatvoria, navrhuje zástupca štátu likvidáciu dedičstva. Skutočnosť, že notár nenariadil likvidáciu dedičstva, má za následok, že po skončení dedičského konania žiadal veriteľ poručiteľa Tatra banka, a.s. zaplatenie piatich pohľadávok voči poručiteľovi, aj keď z dedičstva žiadne hotové peniaze nepochádzajú. Dovolateľka namietala nesprávnosť súpisu aktív a pasív, nakoľko súd neoceníl nehnuteľnosti znaleckým posudkom, resp. notár si nevyžiadal aspoň stanovisko renomovanej realitnej kancelárie, čím je výška aktív a pasív pochybná, a teda aj celkový stav, či je dedičstvo predĺžené alebo nepredĺžené. Svoje názory podporila poukázaním na súvisiacu judikatúru: R 14/1971 a rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 21Cdo 2143/2000. Uviedla, že likvidáciu dedičstva vykonáva súd a po právoplatnom skončení dedičského konania ju nemôže vykonávať dočasný správca (dovolateľ). Pri nadobúdaní vecí do vlastníctva štátu v dedičskom konaní formou odúmrtie sa predpokladá, že odvolací súd má poznať právo, a preto by sa pri riešení tejto právnej otázky nemal odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku).

6. K dovolaniu sa vyjadril súdny komisár (notár JUDr. Jozef Gimerský), podľa ktorého boli v dedičskom konaní všetky skutočnosti týkajúce sa prejednávaneho majetku a dlhov poručiteľa náležite zistené a účastníci boli so všetkými skutočnosťami riadne oboznámení. Každý mal možnosť podávať návrhy a dokladať dôkazy potvrdzujúce jeho tvrdenie. Zástupca štátu (správca) mal aktívne konať už počas dedičského konania, keď zistil rozsah majetku a dlhov a v zmysle § 472 Občianskeho zákonníka mal zvážiť, či ponúkne veriteľom na uspokojenie ich pohľadávok veci z dedičstva. V prípade, že by veriteľ takú ponuku odmietol, mohol štát navrhnúť likvidáciu dedičstva. Správca však žiadneho z veriteľov neponúkol a žiaden z veriteľov ponuku neodmietol.

7. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci, ktorá je upravená v Civilnom mimosporovom poriadku. Vzájomný vzťah medzi Civilným mimosporovým poriadkom a Civilným sporovým poriadkom je vymedzený v § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku, v zmysle ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže Civilný mimosporový poriadok neustanovuje inak, dovolací súd ďalej pre konanie o dovolaní aplikoval ustanovenia Civilného sporového poriadku.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 35 Civilného sporového poriadku), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 Civilného sporového poriadku) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 Civilného sporového poriadku), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 Civilného sporového poriadku), bez nariadenia pojednávania (§ 443 Civilného sporového poriadku) dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť. Na odôvodnenie uvedeného záveru dovolací súd uvádza nasledovné.

9. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom procese zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011). Ako už Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatoval vo viacerých skorších rozhodnutiach (por. napr. sp. zn. 1Cdo/113/2012, 2Cdo/132/2013, 3Cdo/18/2013, 4Cdo/280/2013, 5Cdo/275/2013, 6Cdo/107/2012, 7Cdo/92/2012), dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie. Tejto mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 Civilného sporového poriadku proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 Civilného sporového poriadku. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, je otázkou zákonnosti a jej riešenie patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

10. Podľa ustanovenia § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

11. Dovolanie prípustné podľa § 421 Civilného sporového poriadku možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 Civilného sporového poriadku). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 Civilného sporového poriadku).

12. Aby na základe dovolania podaného podľa ustanovenia § 421 Civilného sporového poriadku mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, a tiež musia byť dané podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 Civilného sporového poriadku (porovnaj rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/203/2016, 3Cdo/216/2017, 4Cdo/64/2018, 6Cdo/113/2017, 7Cdo/95/2017 a 8Cdo/95/2017). K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania.

13. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku môže byť len otázka právna (nie otázka skutková). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo od aplikácie a interpretácie procesných ustanovení právnej normy). Predmetná otázka musí byť zároveň procesnou stranou v dovolaní nastolená.

14. Dovolateľka v dovolaní uviedla, že jeho prípustnosť vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku, ale zároveň v texte dovolania odkázala aj na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku.

15. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Obsah tohto pojmu naplňajú predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Patrí doň ale aj prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili (porovnaj rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/6/2017, 3Cdo/158/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 6Cdo/21/2017, 6Cdo/129/2017). Aby mala dovolateľom nastolená otázka relevantný význam v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku, musí byť riešená odvolacím súdom a odvolací súd na jej riešení musel založiť svoje rozhodnutie.

16. Ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku predpokladá situáciu, v ktorej určitá právna otázka (kľúčová pre rozhodnutie vo veci samej) ešte nebola dovolacím súdom riešená a je tu daná potreba, aby dovolací súd, ako najvyššia súdna autorita, túto otázku vyriešil. Základným predpokladom prípustnosti dovolania je, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti doposiaľ neposudzoval právnu otázku nastolenú dovolateľom (t.j. právne posúdenie veci odvolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí). Posúdenie prípustnosti dovolania pritom závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky a že ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie. Zároveň platí, že právna otázka, ktorú má dovolací súd vo svojom rozhodnutí riešiť, musí byť rozhodujúca pre rozhodnutie vo veci samej. To znamená, že dovolací súd nemôže riešiť hypotetické otázky, ktoré nemajú, resp. v ďalšom konaní nemôžu mať vplyv na meritórne rozhodnutie, ani akademické otázky, ktoré vôbec nesúvisia s rozhodovaným sporom. Prípustnosť dovolania nezakladá ani všeobecná nespokojnosť dovolateľa s rozhodnutím odvolacieho súdu (resp. jeho právnymi závermi).

17. K otázke možnosti súbežného uplatnenia prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) a zároveň § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku najvyšší súd už v iných prípadoch (6Cdo/13/2017 a 6Cdo/21/2017) uviedol, že „uplatnenie obidvoch dovolacích dôvodov naraz sa bez ďalšieho z logiky veci vylučuje - odvolací súd sa totiž nemôže odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu za súčasnej existencie stavu, keď rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená“.

18. Dovolateľka v podanom dovolaní nevymedzila, ktorá právna otázka - právne posúdenie veci odvolacím súdom zakladá podľa jej názoru dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku, resp. podľa § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku. Z dovolania nemožno vyabstrahovať jasnú argumentáciu zameranú na preukázanie naplnenia jednotlivých dovolacích dôvodov, ktorých existenciu dovolateľka tvrdila. Oboznámiac sa s textom dovolania najvyšší súd musí konštatovať, že dovolateľka, aj keď namietala nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, v dovolaní neformulovala žiadnu právnu otázku, neidentifikovala konkrétne nesprávne právne riešenie prijaté odvolacím súdom, na ktoré by následne nadviazala načrtnutím riešenia právnej otázky, ktoré považuje za súladné so zákonom. Vyjadrila len nespokojnosť so závermi súdneho komisára ohľadne zistenia hodnoty majetku a namietala, že súdny komisár nerešpektoval návrh na predvolanie veriteľov za účelom uzatvorenia dohody medzi štátom a veriteľmi s tým, že ak veritelia takúto dohodu neuzatvoria, navrhuje zástupca štátu likvidáciu dedičstva. Tieto námietky nemožno považovať za vymedzenie dovolacích dôvodov spočívajúcich v nesprávnom právnom posúdení veci. Poukázala na rozhodnutie R 14/1971, podľa ktorého na návrh štátu odôvodnený tým, že veriteľ odmietol prijať vec z dedičstva na úhradu svojej pohľadávky, možno nariadiť likvidáciu dedičstva nepredĺženého. V tejto veci však dovolateľka netvrdila, a ani to nevyplýva z napadnutého rozhodnutia, žeby veriteľ odmietol prijať vec z dedičstva na úhradu svojej pohľadávky a štát z tohto dôvodu navrhol likvidáciu dedičstva. Aj v prípade, že by najvyšší súd vychádzajúc z obsahu dovolania prijal domnienku, že pravdepodobne v tejto otázke

videla dovolateľka nesprávne právne posúdenie, je nutné konštatovať, že takáto skutočnosť v konaní nenastala (nebola dovolateľom tvrdená, že nastala) a nebola preto ani predmetom právnych záverov odvolacieho súdu v napadnutom rozhodnutí. Nemohlo by teda ísť o právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu.

19. Dovolací súd záverom opakovane uvádza, že dovolateľ je zo zákona povinný nielen uviesť právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne (a vyložiť, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia), ale tiež konfrontovať túto nesprávnosť s doterajšou rozhodovacou činnosťou dovolacieho súdu, lebo tomu patrí úloha zjednocovať rozhodovaciu činnosť súdov v civilnom konaní. Podľa toho je dovolateľ povinný vymedziť, v čom vidí splnenie predpokladov prípustnosti dovolania. Mal by teda uviesť, ktorý z predpokladov vymedzených v § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku je naplnený a prečo. Povedané inými slovami, dovolateľ je povinný jasne a zrozumiteľne vymedziť relevantnú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu a uviesť, v čom sa odvolací súd odchýlil od tejto relevantnej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, alebo v čom je relevantná rozhodovacia prax dovolacieho súdu rozporná, alebo v čom je potrebné relevantnú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu zmeniť, alebo či ide o právnu otázku dovolacím súdom doteraz nevyriešenú. Prípadne možno prípustnosť dovolania podľa okolností vymedziť i odkazom na rozhodovaciu činnosť ústavného súdu. Sama polemika dovolateľa s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd rozhodol, významovo nezodpovedajú kritériu prípustnosti dovolania uvedenému v § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku.

20. Pokiaľ išlo o námietky voči nesprávnosti ustálenia výšky aktív a pasív a voči záverom o tom, či je alebo nie je dedičstvo predĺžené, dovolací súd k tomu uvádza, že odôvodnenie dovolania podaného z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci námietkami spočívajúcimi v spochybňovaní správnosti skutkových zistení a vyhodnotení dôkazov súdom nižšej inštancie významovo nezodpovedá kritériám uvedeným v § 421 ods. 1 a § 432 ods. 2 Civilného sporového poriadku. Dovolací súd taktiež poznamenáva, že dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 Civilného sporového poriadku); dovolací súd nie je treťou inštanciou, na ktorej by sa bolo možné domáhať revízie skutkových zistení vykonaných súdmi nižšej inštancie, a preto dovolanie nie je prostriedkom určeným na prehodnotenie vykonaných dôkazov.

21. V preskúmvanej veci podľa názoru dovolacieho súdu nemožno prijať iný záver, ako ten, že dovolateľka uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) Civilného sporového poriadku (nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom) nevymedzila spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 Civilného sporového poriadku; nepomenovala právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, resp. ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

22. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie odmietol podľa § 447 písm. f) Civilného sporového poriadku.

23. Výrok o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá Civilného sporového poriadku).

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.